

Taksinkuljettajan kokeen vaatimukset

1 Määräyksen tausta ja säädösperusta

Liikenne- ja viestintäministeriö on liikennepalvelulain (320/2017) uudistusta koskevassa hankkeessaan tehnyt selvityksiä yhteistyössä viranomaisten kanssa syksyn 2019 aikana ja laatinut arviomuistion taksisääntelyn toimivuudesta. Arviomuistion pohjalta on laadittu hallituksen esitys laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta, jossa on esitetty muutoksia myös taksinkuljettajan koetta koskeviin Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin määräysenantovaltuuksiin.

Liikenne- ja viestintävirasto on 29.3.2019 antanut liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 25 §:n määräysenantovaltuuden mukaisesti määräyksen taksinkuljettajan kokeen vaatimuksista (TRAFICOM/108893/03.04.03.00). Edellä mainittuun määräykseen on tässä määräyshankkeessa tarkoitus tehdä lainsäädännön muutoksista ja käytännössä esille tulleista tarpeista johtuvat tarpeelliset muutokset ja laajennukset.

Määräystä laajennetaan lisäämällä siihen sellaiset koetta suorittavan kannalta olennaiset taksinkuljettajan koetta koskevat tiedot, jotka tällä hetkellä puuttuvat määräyksestä. Määräyksen myötä otetaan lisäksi käyttöön aihepiirikohtainen pisteraja kokeen läpäisemiseksi. Lisäksi annetaan tarkemmat määräykset vilpistä taksinkuljettajan kokeessa.

Määräysenantovaltuus perustuu liikenteen palveluista annettuun lakiin lisättäviin 25 a ja 246 a §:iin. 25 a §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä kokeen sisällöstä ja toteutuksesta sekä kokeeseen ilmoittautumisesta. 246 a §:n mukaan virasto antaa tarkempia määräyksiä vilpilliseksi katsottavasta toiminnasta, vilpin todentamisesta sekä menettelystä vilppitapauksissa.

2 Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Määräyshanke liittyy liikenne- ja viestintäministeriön hankkeeseen liikennepalvelulain muuttamisesta (LVM025:00/2019). Määräyksen lopullinen sisältö on riippuvainen lakihankkeen aikataulusta ja lain lopullisesta sanamuodosta.

Samaan aikaan taksinkuljettajan koetta koskevan määräyksen kanssa valmistellaan myös muita taksinkuljettajien ja taksiryttäjien pätevyysvaatimuksiin liittyviä määräyksiä, joita ovat ehdotetun lakimuutoksen 6 a §:n 5 momentin nojalla määräys yrittäjäkoulutuksesta ja yrittäjäkokeesta, 26 a §:n 4 momentin nojalla määräys erityisryhmien vapaaehtoisesta kuljettajakoulutuksesta sekä 35 b §:n 5 momentin ja 36 a §:n 4 momentin nojalla määräys erityisryhmien kuljettajakoulutusta ja yrittäjäkoulutusta antavista ja yrittäjäkokeen järjestävistä taksiliikenteen koulutusorganisaatioista.

3 Määräyksen tavoite

Määräyksen laajentamisen taustalla on tarve kehittää taksinkuljettajan koetta ja sitä kautta mitata paremmin taksinkuljettajien osaamista. Vilppimenettelyä koskevien määräysten tavoitteena on tarkemmin määritellä vilpillinen toiminta kokeessa ja sitä kautta ehkäistä vilpin tekeminen ja yrittäminen.

4 Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa. Hankkeen aloittamisesta on uutisoitu viraston verkkosivuilla, jossa julkaistaan myös erikseen ilmoitus ulkoisesta lausuntokierroksesta.

5 Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksen laajentamisella uudistetaan taksinkuljettajan koetta ja täsmennetään kokeen sisältöä, toteutusta, sen järjestämistä ja arvosteluperusteita. Kokeen uudistamisella voidaan ennakoia olevan positiivinen vaikutus siihen, kuinka hyvin kokeella voidaan mitata koetta suorittavan osaamista kokeen aihepiireistä. Koevilppiä koskevilla tarkemmilla määräyksillä pyritään antamaan virastolle ja sen palveluntuottajalle paremmat mahdollisuudet reagoida kokeessa havaittuun vilpilliseen menettelyyn. Vilppitapauksia koskevilla määräyksillä, samoin kuin aihepiirikohtaisilla pisterajoilla tavoitellaan sitä, että kokeen hyväksytysti suorittanut tosiasiallisesti omaa kokeessa mitattavat tiedot ja taidot.

Vilppiä koskevilla määräyksillä täsmennetään laissa säädettyä kielletyn vilpin käsitettä ja veloitetaan palveluntuottaja ilmoittamaan kaikesta kokeessa havaitsemastaan vilpillisestä toiminnasta Liikenne- ja viestintävirastolle.

Määräykseen lisätään uusia lukuja ja jo olemassa olevia lukuja laajennetaan ja muutetaan. Määräyksen 1 luku otsikolla Määräyksen tarkoitus muutetaan otsikoksi *Soveltamisala* ja lukuun päivitetään uudet taksinkuljettajan koetta ja koevilppiä koskevat määräyksenantovaltuudet. Voimassa olevan määräyksen 2 luku otsikolla Kokeen yleiset vaatimukset muutetaan otsikoksi *Kokeen suorittaminen* ja sen sisältöä laajennetaan. Nykyisen 3 luvun numerointi ja otsikointi säilyvät ennallaan, mutta luvun sisältöön tehdään lainsäädännön muutoksista johtuvat tarpeelliset muutokset ja laajennukset. Määräykseen lisätään uutena luku 4 otsikolla *Kokeen arviointi* ja luku 5 otsikolla *Vilpillinen menettely kokeessa*.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

Luvussa 1 on määräyksen soveltamisala. Määräys annetaan liikenteen palveluista annetun lain 25 a §:n 2 momentin ja 246 a §:n 3 momentin nojalla. 25 a §:n määräyksenantovaltuus ei ole uusi, vaan kyseessä on aikaisemman 25 §:n 5 momentin määräyksenantovaltuuden tarkennus. 246 a §:n määräyksenantovaltuus on uusi.

Määräyksen **2 luvussa** (Kokeen suorittaminen) määrätään kokeen kielistä ja suoritusajasta.

Koe on suoritettava sähköisesti Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottajan palvelupisteessä. Koe suoritetaan suomen tai ruotsin kielellä. Tulkin tai sanakirjan käyttäminen kokeessa on kielletty. Tällä varmistutaan kokelaan tosiasiallisesta osaamisesta ja vähennetään vilpin mahdollisuuksia.

Kokeen enimmäissuoritus aika on 45 minuuttia. Suullisessa kokeessa enimmäissuoritus aika on 90 minuuttia. Nämä ajat ovat olleet käytössä taksinkuljettajan kokeessa vuodesta 2010 lähtien.

Suulliseen terveysterveysteiseen kokeeseen pidennetyllä vastausajalla pääsemisen edellytyksen sanamuotoja on muokattu yhdenmukaisiksi kuljettajantutkinnon teoriakokeesta annetun määräyksen kanssa ja ne sijoitetaan lukuun 2. Kokeen saa suorittaa suullisesti, jos se on erityisestä lääketieteellisestä syystä, kuten kokelaan lukihäiriön vuoksi, tarpeen. Koetta suorittavan on esitettävä terveydenhuollon ammattihenkilön tai erityisopettajan laatima kirjallinen allekirjoitettu lausunto tai muu terveydenhuollon ammattihenkilön laatima selvitys lukihäiriöstä. Jos koetta suorittavalla on muu terveydellinen peruste pidennettyyn vastausaikaan, hänen on esitettävä terveydenhuollon ammattihenkilön laatima lausunto tai muu selvitys, josta ilmenee sairauden tai häiriön ICD-10 -diagnoosikoodi, ao. muusta terveydellisestä perusteesta, joka vaikuttaa taksinkuljettajan kokeen suorittamiseen.

Kun koe suoritetaan suullisesti, on koetilanteessa aina paikalla palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilö. Hänen tehtävänä on tukea kokeen suorittamista, esimerkiksi lukea koekysymykset koetta suorittavalle ääneen ja tarvittaessa muotoilla kysymykset eri tavalla tai muuten selventää koekysymyksissä käytettyjen sanojen merkitystä.

Määräyksen 2 luvussa on myös määrätty, että taksinkuljettajan kokeen koetilaa ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Kiellettyjen materiaalien ja välineiden käsite on tarkoitettu tulkittavaksi laajasti ja se sisältää kaikki sellaiset materiaalit ja välineet, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi vilpillisesti taikka koekysymysten kopioimiseksi tai eteenpäin välittämiseksi. Määrite kattaa erillisten materiaalien ja välineiden lisäksi esimerkiksi mahdolliset vaatteisiin tai ihoon piilotetut vilpillistä toimintaa kokeessa edesauttavat tekstit, kuvat ja symbolit. Näillä määräyksillä yhdessä määräyksen 5 luvun kanssa täsmennetään liikenteen palveluista annetun lain 246 a §:ssä säädettävää vilpin kieltoa määrittelemällä mitkä teot tai käyttäytyminen katsotaan vilpiksi koetilanteeseen liittyen.

Kokelaan on osoitettava osaamisensa vastaamalla kysymyksiin, joita on esitetty **määräyksen 3 luvussa** esitetyistä täsmennetyistä aihepiireistä. Taksinkuljettajan kokeen hyväksytyt suorittaminen edellyttää, että kokelas saa kaikkia aihepiirejä koskevista kysymysosioista riittävän pistemäärän. Kokeen aihepiirit ovat matkustajien avustamisesta ja turvallisuudesta huolehtiminen, eri matkustajaryhmien erityistarpeet, taksipalvelujen asiakaspalvelutilanteet sekä kuljetusten ja liikenteen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Nämä aihepiirit on lisäksi eritelty yksityiskohtaisemmin sisällön osalta määräyksessä.

Koe koostuu kysymyksistä ja jokaiseen kysymykseen on useita vastausvaihtoehtoja. Mikäli kysymykseen on annettu vastausvaihtoehtoja, tällöin on vain yksi oikea vastausvaihtoehto.

Hyväksytyssä kokeessa vähintään 38 kysymykseen 50:stä koekysymyksestä (noin 75 prosenttia) on vastattu oikein.

Kokeen kokonaiskysymysmäärän kasvattaminen perustuu muista teoriakokeista, kuten kuljettajantutkinnon teoriakokeesta, saatuihin kokemuksiin ja vertailuun aiemmin käytössä olleen 30 kysymystä sisältäneen koeversion suorittamiseen käytetyistä suoritusajoista. Oikeiden vastausten vähimmäismäärä hyväksytyssä kokeessa on tähän saakka ollut 22. Hylätyissä kokeissa keskimäärin käytetty aika on ollut noin 29 minuuttia, hyväksytyissä kokeissa noin 22 minuuttia ja kaikissa kokeissa yhteensä noin 25 minuuttia enimmäisajan ollessa silloinkin 45 minuuttia.

Muista teoriakoemuutoksista saatujen kokemusten perusteella on odotettavissa, että koetta, sen arvostelua ja kysymysmääriä uudistettaessa kokeen läpäisyprosentti tulee todennäköisesti laskemaan merkittävästikin, mutta on aiemmissa tapauksissa tasoittunut ja vakiintunut tietylle tasolle noin vuoden kuluessa uudistuksen käyttöönotosta. Nopeiden johtopäätösten vetämistä kokeen tasoa ja toimivuutta koskien heti tai jo kuukausien kuluessa uudistuksen jälkeen tulee siten välttää. Kokeen ja koekysymysten toimivuutta seurataan virkatyönä virastossa. Seurannassa voidaan tunnistaa ja puuttua liian helpoiksi tai vaikeiksi osoittautuviin tai ajan myötä sellaiseksi muodostuviin kysymyksiin, ja muokata tai tarvittaessa poistaa niitä.

Liikenne- ja viestintävirasto omistaa taksinkuljettajan kokeessa käytettävän materiaalin eikä luovuta kokeesta mitään tietoja, jotka vaarantaisivat kokeen tarkoituksen toteutumisen tai kokeen käyttämisen vastaisuudessa.

Luvussa 5 määrätään vilpistä sekä menettelystä vilppiyrityksissä. Luku koskee tilanteita, joissa kokelas on käyttänyt tai yrittää käyttää kokeessa kiellettyjä välineitä joko kokeen läpäisemiseksi tai koekysymysten tallentamiseksi taikka kysymysten muutoin eteenpäin välittämiseksi, tai syntyy aiheellinen epäily kokelaan henkilöllisyydestä. Koetilaa ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai

välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Kiellettyjen materiaalien ja välineiden käsite sisältää kaikki sellaiset materiaalit ja välineet, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi vilpillisesti taikka koekysymysten kopioimiseksi tai eteenpäin välittämiseksi. Määrite kattaa erillisten materiaalien ja välineiden lisäksi esimerkiksi mahdolliset vaatteisiin tai ihoon piilotetut vilpillistä toimintaa edesauttavat tekstit, kuvat ja symbolit.

Vilpillistä menettelyä koskeva liikenteen palveluista annetun lain 246 a § velvoittaa keskeyttämään kokeen tilanteissa, joissa kokelas toimii vilpillisesti tai häntä epäillään väärästä henkilöllisyydestä. Palveluntuottaja ilmoittaa jokaisen vilppitapauksen Liikenne- ja viestintävirastolle.

Liikenteen palveluista annetun lain 25 a § mukaan taksinkuljettajan kokeen hyväksytyt suorittaminen osoittaa, että kokelaalla on taksinkuljettajan tehtävässä tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen. Taksinkuljettajan koe on keino tarkistaa, että taksinkuljettajalla on tosiasiallisesti ammatissa lain ja määräysten mukaan vaadittavat kyvyt ja tiedot. Vilppitapauksiin puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää varmistettaessa, että kokeen läpäisevät ja taksinkuljettajan ajoluvan saavat vain ne henkilöt, joilla on tosiasiallisesti kokeen hyväksytyksi suorittamiseksi vaadittava tietämys.

7 Määräyksen aikataulu

Hankkeesta tehty määräyshankepääätös on hyväksytty 24.9.2020 ja se on uutisoitu ja julkaistu viraston internetsivulla 16.10.2020.

Määräystä valmistellaan loppuvuoden 2020 aikana ja sen alustava aikataulu voimaan tulolle on tammikuun 1 päivänä 2021.

8 Määräyksestä viestiminen

Määräyshankkeesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston internet-sivuilla ja sähköpostitse tieliikenteen määräysvalmistelun tiedotuslistalle ilmoittautuneille ja muille tiedossa oleville yhteyshenkilöille.